

**КРИВОРОЖСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ**

**ПРОБЛЕМЫ СОЦИОДИАГНОСТИКИ
В ПЕРЕХОДНЫЙ ПЕРИОД
(Материалы международной конференции)**

Кривой Рог — 1996

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

Одна з визначних подій Новітньої Історії, за загальним визнанням, - це здобуття Україною незалежності та входження її в новий простір в сім'ю європейських країн. Сьогодні Україна, долаючи політичні перепони, послідовно і вперто інтегрується до загальноєвропейської спільноти. Одним з передумов такої інтеграції є становлення українського парламентаризму.

Ідеологія парламентаризму має давню історію. Ця політико-правова доктрина у своєму сучасному вигляді сформувалась у XVII-XVIII століттях як реакція на політичну диктатуру абсолютної монархії. Володимир Шаповал у своїй книзі "Зарубіжний парламентаризм" зазначає, що окремі паростки парламентаризму беруть свій початок ще з часів Стародавньої Греції та Риму, проявляють себе у вигляді Великої Хартії вольностей та в англійському парламенті, у Генеральних Штатах Франції тощо. Ідеї парламентаризму, як однієї з форм виразу народоправства, набули специфічного втілення в Інститутах Української козацької держави, Центральної Ради.

Парламентаризм відображає і втілює вищі, фундаментальні цінності світової цивілізації. Тому ототожнення парламентаризму виключно з парламентом, як з органом опосередкованої реалізації доктрини народного суверенітету, неправомірно, так як воно зводить і викривлює сутність парламентаризму. Як підкреслює В. Медведчук, парламентаризм - це система відповідних політичних та правових ідей, що характеризують організацію форми правління в державі та Інститутів, що матеріалізують ці ідеї на практиці, у політичному житті відповідної країни.

Відомо, що парламентський режим включає реалізацію принципу розподілу влади на законодавчу, виконавчу і судову, організацію демократичного виробничого процесу, визнання і практичну реалізацію принципу політичного плюралізму, широкий розвиток місцевого самоврядування, демократичний статус депутатів парламенту, Інших посадових осіб, розвинений правовий статус громадян держави, панування режиму конституційної законності, панування демократичних звичаїв і нормів. Зазначимо, що парламентаризм - це складна, стійка система, в якій кожен елемент має своє місце і повинен обов'язково бути присутнім. Враховуючи місце і час кожен елемент системи може

мати свої особливості, але система має бути цілісною. Цей чинник слід враховувати при становленні парламентаризму в Україні.

Безумовно, Україна, як й інші країни, що перебувають в перехідному стані, розвиваючись в напрямку до формування демократичної правової соціальної держави і громадянського суспільства повинна мати і має свої особливості у становленні парламентського устрою. Але ігнорувати при цьому загальновизнані засади парламентаризму, намагаючись поєднати їх з радянською системою організації суспільства і держави, не можна. Відомо, що радянська система заснована була саме проти парламентаризму, про що неодноразово писали і говорили К. Маркс і В.І. Ленін. Концепції парламентаризму була протиставлена ідея Рад депутатів, які діють на основі принципу "демократичного централізму" під керівництвом комуністичної партії. Сумна практика такої системи всім відома. Для України дуже важливо відійти від старих шаблонів, щоб вони не заважали втіленню ідеології парламентаризму в процес державотворення.

Забезпечити ефективне функціонування всієї парламентської системи може реалізація принципу розподілу влад. Законодавча і виконавча влади не відокремлені у здійсненні державного керівництва, а взаємопов'язані. Тут неправомірне питання: "Яка влада головніша?". Можна влада найголовніша у вирішенні питань своєї компетенції, бо якщо виходити з тези про верховенство однієї з гілок влади, то ніякого принципу розподілу влади взагалі не існуватиме.

Світовий досвід і політичне життя незалежної України свідчать, що самим складним при реалізації принципу розподілу влади, як головного Інституту парламентаризму, є забезпечення взаємоузгодженої, плідної роботи між законодавчою та виконавчою владами, тобто між Верховною Радою і Президентом. Принцип розподілу влади має бути направлений на забезпечення порозуміння між виконавчою і законодавчою владами. Забезпечити це можливо, вирішивши питання розподілу компетенції, встановлення у законі і, перш за все, в Конституції умов, за яких може бути припинена діяльність парламенту і Президента, призначено нові вибори тощо. Всі неординарні обставини слід передбачити і відобразити в чинному законодавстві. Але цього недостатньо. Необхідно, щоб найвищою моральною цінністю, як в політико-правовій ідеології, так і в психології народу, державних провідників стала ідея злагоди, щоб згода і злагода панували в суспільстві. Це не трапляється відразу. Потрібен час ціннісної переорієнтації психології всіх суб'єктів політики. Але саме це веде до дійсної демократії та парламентаризму.